

رقابت برای کنترل فضای ژئوپلیتیکی از هم گسیخته خاورمیانه

مهراب هداوند میرزایی^{۳۰}

علی گراوند^{۳۱}

فصلنامه (علمی - تخصصی) مطهر، سال هفدهم، شماره ۵۴، پاییز ۱۳۹۹

چکیده

با فروپاشی شوروی از سال ۱۹۸۹ سیستم دوقطبی به تک قطبی به رهبری آمریکا تبدیل شد و تغییر و تحول زیادی را در راهبرد آمریکا به وجود آورد زیرا مدیریت هژمون کل سیستم جهانی برای آمریکا هزینه زیادی را ایجاد می کرد بنابراین مناطق ژئوپلیتیکی دچار دگرگونی شده و تسلط بر مناطق حساس راهبردی و ژئوپلیتیکی مورد تاکید متفکران آمریکا و به تبع آن سیاستمداران، سیاستگذاران، استراتژیست های این کشور بوده و می باشد. در سیستم جهانی که توسط آمریکا تقسیم شده اروپا و آسیای جنوب شرقی و خاورمیانه (جنوب غرب آسیا) جزء مناطق حیاتی برای آمریکا به حساب می آید. در منطقه خاورمیانه به دلیل نبود دولت محوری از نظر آمریکا، خود این کشور نقش مدیریتی و کنترلی را برعهده دارد. در حوزه راهبردی خاور میانه نقش تعیین کننده ژئواستراتژیکی و در صحنه عملیاتی آینده سیستم جهانی یا نظام جدید جهانی قدرت بعد از جنگ سرد یک منطقه حیاتی می باشد. سوال پژوهش حاضر این است اقدامات بازدارنده ایران در نقاط حساس قلمرو ساز کدامند؟ برای رسیدن به پاسخ این سوال، با تکیه بر منابع کتابخانه‌ای و رسانه‌ای و با استفاده از رویکرد توصیفی-تحلیلی به بررسی موضوع پرداخته شده است. انقلاب اسلامی ایران نظامی است با اهداف و رسالت جهانی و دارای پیام برای تمام بشریت و تلاش برای گسترش نفوذ خود در منطقه و جهان جزو ذات و ماهیت این انقلاب است که رقابتی بین این دو کشور را یکی برای مهار و حفظ سلطه خود و دیگری برای گسترش حاکمیت اسلامی و بیرون راندن قدرت استعمارگر تضادها و رویا رویی را به وجود آورده است.

واژگان کلیدی: ایران، آمریکا، شهید سپهبد قاسم سلیمانی، ژئوپلیتیک.

^{۳۰} استادیار دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)

^{۳۱} عضو هیات علمی دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)

مقدمه

فضای خاورمیانه از نظر راهبردی یک پارچه نیست و این منطقه با هر تعریفی که از مرزهای جغرافیایی آن بشود به شکلی بنیادی از هم گسیخته است. باتوجه به این که هر منطقه جغرافیایی دارای نشانه ها و شاخص های ساختاری ویژه مختص به خود می باشد، با موج های گسستی که درسیاست بین المللی مشخص شود بلافاصله آثار حادث شدن تعارض های جغرافیایی، سیاسی، فرهنگی و امنیتی کشورهای منطقه بروز خواهد کرد. و ممکن است به دلیل وجود بروز چند صدایی بین واحدهای سیاسی، و یا به عبارتی قدرتهای منطقه ای درگیری و نزاع به صورت پنهان و آشکار به وجود آید. کوهن منطقه خاورمیانه و خلیج فارس را در تقسیم بندی مناطقی که از شکنندگی ساختاری و کارکردی برخوردار است قرار می دهد از نظر او این منطقه همواره با جلوه هایی از تعارضاتی مانند تفاوت منافع، پیشینه تاریخی، جدالهای گذشته و موج های بی ثبات کننده اشاره می کند به طوری که برخی از آنها قادر خواهند بود روند جدیدی از سیاست های امنیتی را به وجود آورند. بنابراین سرزمین به همان اندازه که مفهومی جغرافیایی است سیاسی نیز می باشد و فضای جغرافیایی از راه فرایند سیاسی هم تقسیم بندی و هم سازماندهی می شود. سرزمین ها بخشی از فضای جغرافیایی هستند که با گستره صلاحیت حکمرانی یک دولت قانونی همان سرزمین منطبق می باشد. همانطور که گاتمن بیان می کند یک ظرف طبیعی و حافظ بدنه سیاسی می باشد که در یک ساختار دولتی سازماندهی شده اند و صحنه فضای نظام سیاسی شکل گرفته از درون یک حکومت یا بخشی از آن است که به زیور اقتدار اراسته شده است. (Go ttmann. 1976:3). هرگاه سلطه قدرت های بزرگ در حوزه های منطقه ای مانند خاورمیانه و خلیج فارس دچار دگرگونی شوند سطح جدیدی از تعارضات منطقه ای به وسیله قدرتهای مربوطه راه اندازی می شود برای این که قدرتهای طرفدار خود به نیابت از آنها بتوانند آن را کنترل کنند یا شرایط جدیدی را رقم زده تا قدرت های بزرگ بتوانند این گسستگی ژئوپلیتیکی را کنترل و نظم جدیدی را ایجاد نمایند. انقلاب اسلامی ایران نظامی است با اهداف و رسالت جهانی و دارای پیام برای تمام بشریت و تلاش برای گسترش نفوذ خود در منطقه و جهان جزو ذات و ماهیت این انقلاب است. و بسیاری از مردم و گروههای اسلامی در جهان اسلام از آن الگو گرفته اند، و با توجه به ماهیت انقلاب اسلامی آمریکایی ها را به تقابل با انقلاب و گروههای انقلابی کشانده است. بنابراین بعد از بروز بیداری اسلامی در بسیاری از کشور های جنوب غرب آسیا و شمال آفریقا برگستگی وضع موجود در آن زمان افزوده شد و رقابتی بین آمریکا و ایران یکی برای مهار و حفظ سلطه خود و دیگری برای گسترش حاکمیت اسلامی و

بیرون راندن قدرت استعمارگر به شکل نیابتی به وجود آمد و از آن طرف نیز آمریکا بیهوا نیز جنگ نظامی و سیاسی را در کشورهای سوریه، عراق، لبنان، یمن و ... راه اندازی نمودند. این مقاله با روش مطالعه کتابخانه ای توصیفی-تحلیلی، با تکیه بر منابع کتابخانه‌ای و رسانه ای، تلاش میکند تا به بررسی اهداف خاورمیانه‌ای آمریکا و علل شکست پروژه های آمریکا و نقش سردار شهید سلیمانی می‌پردازد.

نظریه دومینو

نظریه دومینو از دیگر این های معروفی بود که برای نخستین بار توسط ویلیام بولیت در سال ۱۹۴۷ به عنوان یکی از شاخص های مهم و تعیین کننده در روابط بین الملل برای مهار ایدئولوژی متضاد مطرح شد (1997:101، برژنسکی^{۳۲}).

این نظریه استدلال مهمی برای گسترش سیاست مهار غرب فراتر از نوارهای شکننده در آسیای جنوبی و خاورمیانه بود هدف عبارت بود از حمایت از کسب منابع مواد خام و بازارهای فروش برای تولیدات صنعتی خود و درعین حال جلوگیری از دستیابی رقیب به حوزه های راهبردی و پایگاههای نظامی در آن مناطق (1979:38-127، کسینجر^{۳۳}) در حال حاضر آمریکا از این نظریه بر علیه اسلام سیاسی و به ویژه محور مقاومت به رهبری ایران استفاده می کند در زمان اجرای طرح خاورمیانه بزرگ و حمله اسرائیل به حزب الله، هدف نابودی حزب الله و سپس حمله به سوریه و ازبین بردن حکومت آن و در نهایت یک سره کردن کار ایران بود که همانند بازی دومینو با سقوط اولین مهره، مهره های دیگر نیز سقوط می کنند.

ژئوپلیتیک آمریکا

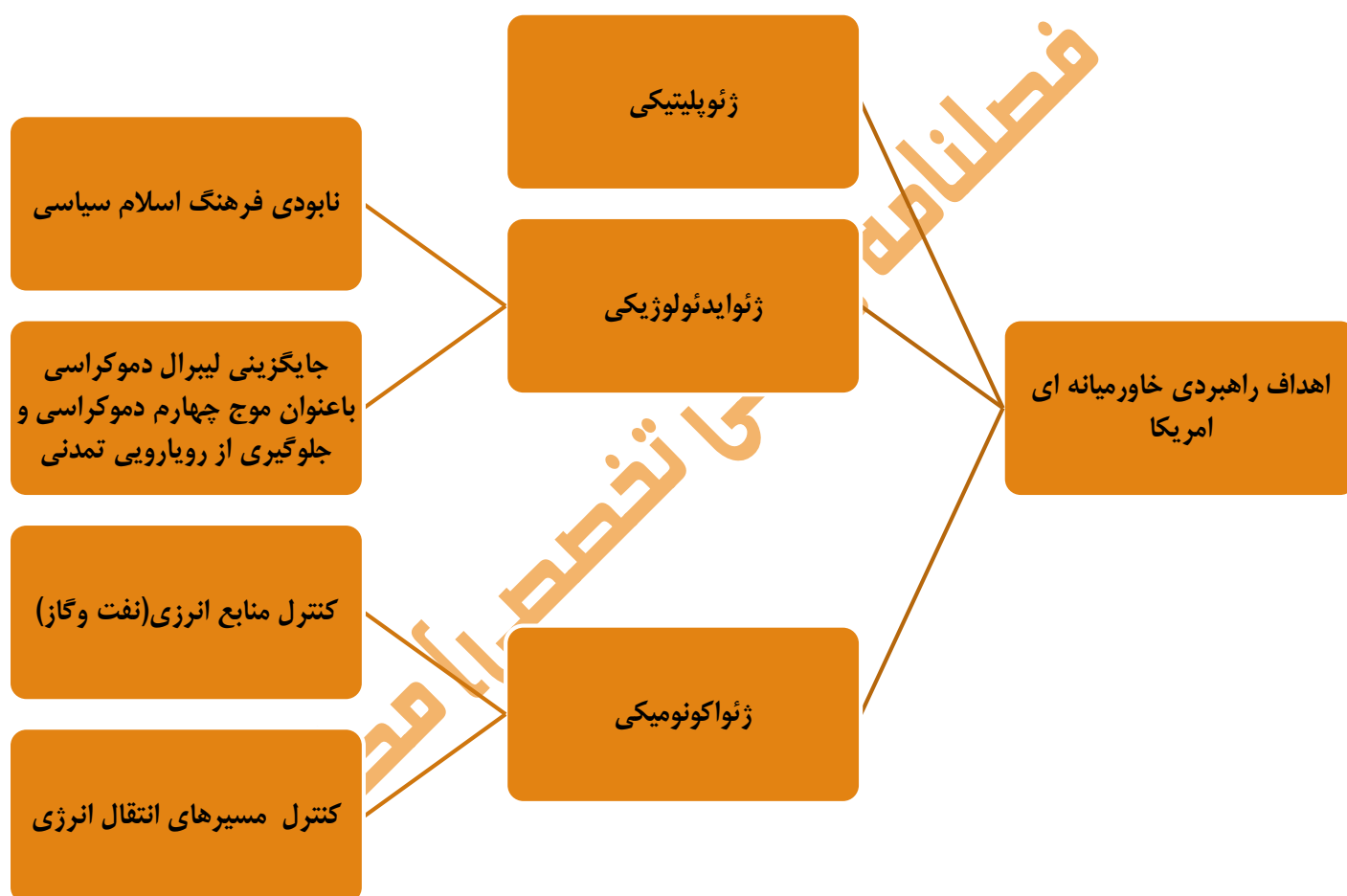
از زمان شکل گیری سیستم بین المللی و ستفالیایی عوامل جغرافیایی نیز به اشکال جدید مانند مرزبندیهای درون مرزی و برونمرزی بر رفتارهای سیاست مداران و سیاستگذاران تاثیر غیر قابل باوری گذاشت به طوری که علاوه بر تاثیر گذاری بر رفتار کشورها، بر صحنه عملیات راهبردی مورد نظر و توجه سیاست مداران و استراتژیست ها وفرماندهان عالی رتبه نظامی قرارگرفت. و بیشتر از همه مورد توجه قدرتهای استعماری بود تا از این طریق بر سرزمین های مهم و مناطق حیاتی و ژئوپلیتیکی سیطره یابند در قرن بیستم و تبدیل سیستم بین المللی به سیستم بسته سرزمینی و شرایط برای توسعه سرزمینی بسیار محدود و در شرایطی برای کشورها و به عبارتی برای قدرتهای جهانی و منطقه ای غیر ممکن می

brezezinski^{۳۲}
Kissinger^{۳۳}

نمود عوامل و عناصر جغرافیایی سلطه بر مناطق جغرافیایی راهبردی جهان ویا افزایش قدرت ها و کاهش قدرت رقبا تاثیر فروانی داشت و تعداد زیادی از دانشمندان مانند الفرد ماهان، اسپایکمن ، برژنسکی ، کوهن شروع به نظریه پردازی نمایند بررسی ژئوپلیتیک در مکتب امریکا نشان دهنده این است که تسلط بر مناطق حساس راهبردی و ژئوپلیتیکی مورد تاکید متفکران این مکتب و باطبع ان سیاستمداران ، سیاستگذاران ، استراتژیست های این کشور بوده و می باشدو تلاش این ابر قدرت در حمله به کشورها در مناطق مختلف جهان تاکنون در این راستا تفسیر می گردد در اواخر جنگ جهانی دوم امریکا به عنوان نیرومند ترین قدرت جهانی وارد صحنه سیاست جهانی شد درحالی که خواسته هایش به مراتب گسترده تر از رقبای شکست خورده اش یعنی المان و ژاپن و رقبای بی رمقش یعنی روسیه ، فرانسه و انگلستان بود. از این زمان به بعد امریکا به عنوان یک قدرت جهانی نیاز به راهبردی جهانی داشت تا بتواند قدرت خود را اعمال کند. با شروع جنگ سرد ، علاقه امریکا و غرب به ژئوپلیتیک دوباره شدت گرفت تصمیم گیران ارشد امریکا در این دوره ژئوپلیتیک را اساسی برای سیاست ملی خود با هدف مقابله با اتحاد جماهیر شوروی سابق و ایدئولوژی کمونیسم بین الملل به کار گرفتند و الگوهای جهانی و منطقه ای در قالب آموزه های ایدئولوژیکی، سیاسی، جغرافیایی، ژئوپلیتیکی مانند مفاهیمی همچون نظریه دومینو (ولیم بولیت، که از طرف کندی و نیکسون در جنوب شرق اسیا به کار برده شد) سیاست مهار، زنجیره های موازنه قدرت (هنری کسینجر)، توازن قوا و... وارد گفتمان انها گردید همچنین برژنسکی کشورهای محوری را المان ، لهستان ، ایران یا پاکستان و افغانستان ، کره جنوبی و فیلیپین معرفی می کند که با توجه به موقعیتشان توانایی اعمال نفوذ اقتصادی، نظامی را به امریکا می داد یا مکانهای جغرافیایی مهم ژئواستراتژیک نظامی جهت کنترل قدرت شوروی و حمایت ویژه از اروپا و ژاپن برای امریکا مهیا می نموده طوری که برژنسکی در این خصوص بیان می کند منازعه امریکا و شوروی بازی بی پایانی بود که در کنترل بر کشورهای محوری بخش ضروری از برنامه بازی ژئواستراتژیک امریکا محسوب می شد (1973:59-89. کوهن^{۳۴}). امریکا برای رسیدن به خواسته خود در جنوب غرب اسیا یا خاورمیانه در چارچوب کلان نظم هژمونیک شکل گرفته دارای اهداف راهبردی است که در نمودار شماره (۱) به ان اشاره شده است.

۱- هدف ژئوپلیتیکی: خاور میانه کلید ابر قدرتی امریکا است و این منطقه مهم ترین چالش برای امریکا در جهان تک قطبی به حساب می آید. بنابراین تسلط بر ژئوپلیتیک جنوب غرب آسیا موقعیت هارتلندی را به نفع امریکا برای ایجاد نظم هژمونیک تغییر دهد.

۲- هدف ژئواکونومیک: کنترل و دسترسی اسان به انرژی و مسیرهای انتقال ان در انحصار امریکا باشد ژئوایدئولوژیکی: در این راهبرد امریکا تلاش شده با از بین بردن فرهنگ اسلام سیاسی در غرب و جایگزینی اسلام سنتی در منطقه بستر لیبرال دموکراسی جایگزین ان شود.

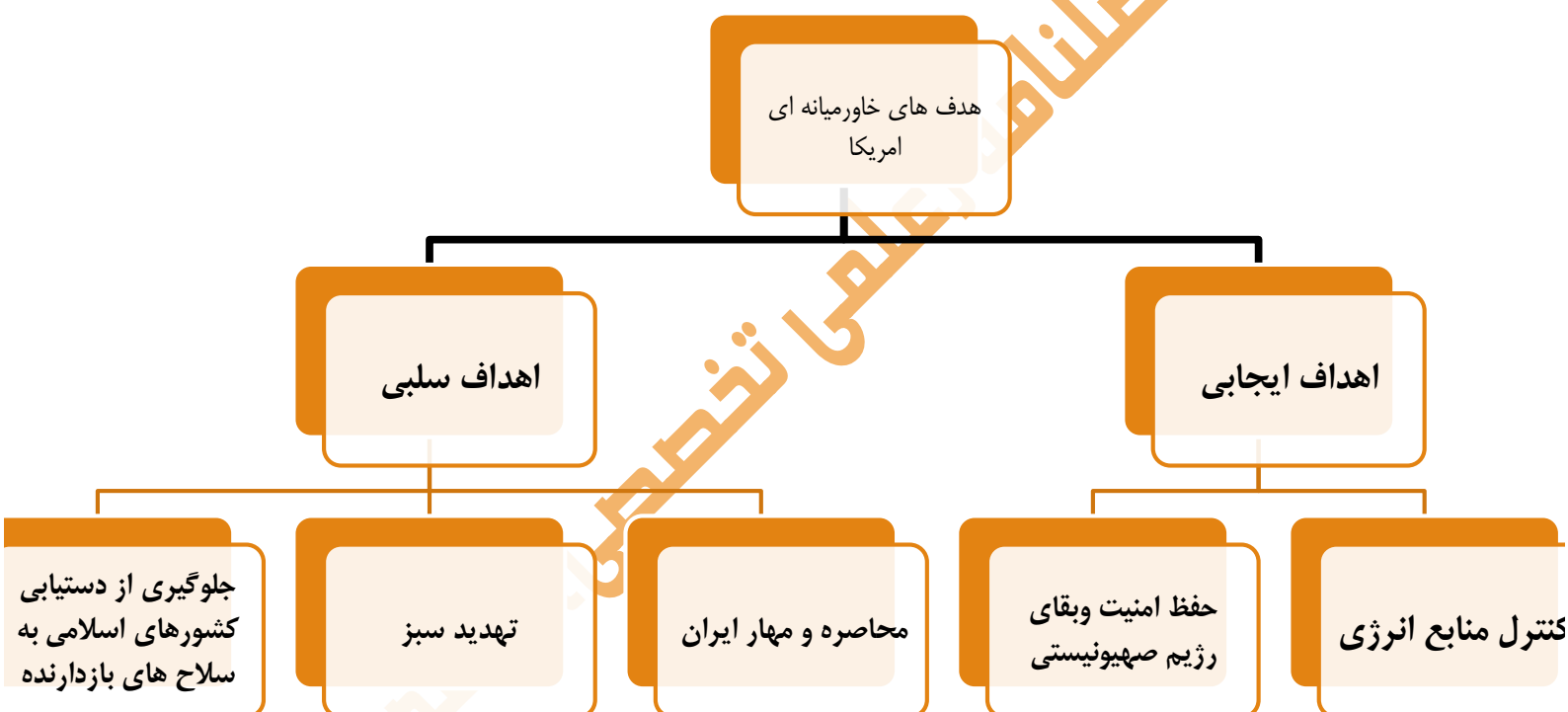
نمودار(یک): اهداف امریکا در خاورمیانه

ژئوپلیتیک مبتنی بر منطقه گرایی هژمونیک

با فروپاشی شوروی از سال ۱۹۸۹ سیستم دوقطبی به تک قطبی به رهبری امریکا تبدیل شد و تغییر و تحول زیادی را در راهبرد امریکا به وجود آورد زیرا مدیریت هژمون کل سیستم جهانی برای امریکا هزینه زیادی را ایجاد می کرد بنابراین مناطق ژئوپلیتیکی دچار دگرگونی شده و تاثیر گذاری هر کدام از آنها در قدرت هژمونی امریکا متمایز از هم بودند بنابراین برای دلایل هژمونی و منطقه بندی سیستم

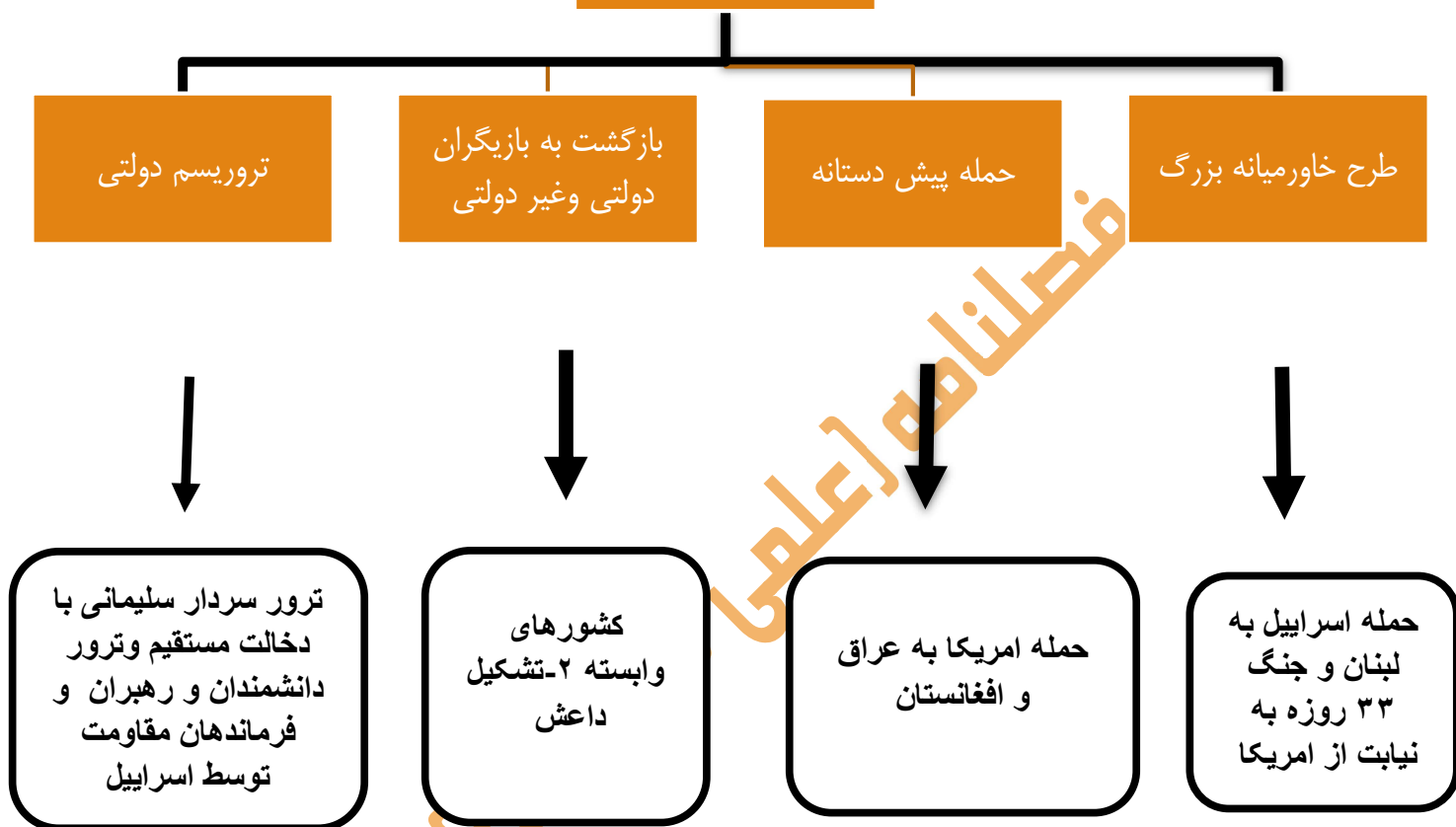
جهانی پنج پرسش مطرح می گردد: ۱- چه اقدامی ضروری است؟ (عمل و اقدام) ۲- در چه زمان و مکانی باید انجام شود (صحنه عملیاتی) ۳- چه کسی آن را انجام می دهد؟ ۴- چگونه انجام شود (تاکتیک) ۵- چرا. باید یادآور شد این مناطق بر اساس چنین منطقی شکل گرفته که قدرت برتر برای رسیدن به نظم مورد نظر و مدیریت دلخواه خود چه اقداماتی را باید انجام دهد. ایا برای کل سیستم جهانی میتوان به شکل یکسان عمل نمود ایا خودش به تنهایی قادر است این فضای از هم گسیخته را نظم ببخشد و یا برای هر منطقه یک واحد سیاسی برتر را انتخاب تا بقیه واحد های سیاسی از آن تبعیت و هماهنگ باشند و این قدرت منطقه ای تاچه حد اختیار دارد و مجاز به چه اقداماتی است. در ترسیم ساخت ژئوپلیتیکی نظام نوین بعد از فروپاشی شوروی سابق مناطق ژئوپلیتیکی را بر اساس ویژگیهای فرهنگی تمدنی به ۸ منطقه تقسیم که عبارتند از ۱- منطقه ژئوپلیتیکی غرب ۲- منطقه ژئوپلیتیکی جهان اسلام ۳- منطقه جنوب و جنوب غرب آسیا ۴- ژاپن ۵- منطقه چین (کنفوسیوسی) ۶- منطقه ژئوپلیتیکی ارتدوکسی با محوریت روسیه ۷- امریکای لاتین ۸- آفریقا بدون کشورهای اسلامی در این مدل و ساخت هر منطقه از کشورهای مرکز و پیرامون تشکیل شده و کشورهای مرکزی محور نظم سیستم مربوطه عمل می کند در سیستم جدید با هژمونی تعریف شده امریکا در نظام نوین بعد از اتحاد شوروی مناطق به دو گروه بانظم، ثبات و پویایی وجود داشت و از طرف دیگر حضور قدرت مداخله گر در منطقه آشوب و بی ثبات که تغییر نظم آن منطقه را در دستور کار دارد و حضور قدرت ها و گروههای ناراضی که برای بقا و حفظ گستره های خود به صورت های تهاجمی و تدافعی در حال جنگ هستند و با قدرت مداخله گر کنار نمی آیند می توان تقسیم نمود پیتز کاتزنشتان با بازسازی نظریه سیستم ها به شکل منطقه گرایی ژئوپلیتیکی با عنوان منطقه گرایی نوین می پردازد و معتقد است بعد از جنگ سرد و فروپاشی شوروی منطقه گرایی بسته افول نمود و منطقه گرایی جدیدی به شکل امریکا محور در ساخت مناطق ژئوپلیتیکی قابل مشاهده است که این مناطق از منافذ زیادی برخوردار می باشد به طوری امریکا به عنوان قدرت هژمون مانند بلبرینگ در وسط یک چرخ است که با تعداد زیادی از سیم پره های منطقه ای است که می توان آن را به صورت مدل مرکز اسپوک ترسیم نمود (2005.43-44. کاتزنشتن^{۳۵}). در مناطقی که در سیستم جهانی توسط امریکا تقسیم شده اروپا و آسیای جنوب شرقی و خاور میانه (جنوب غرب آسیا) جزء مناطق حیاتی برای امریکا به حساب می آید. آلمان و ژاپن به عنوان واحد های سیاسی محوری و در خاور میانه در منطقه خاور میانه به دلیل نبود دولت محوری از نظر امریکا، خود این کشور نقش مدیریتی و

کنترلی را برعهده دارد. در حوزه راهبردی خاور میانه به دلیل ویژگیهای راهبردی و کارکردی در ابعاد مختلف و همچنین نقش تعیین کننده ژئواستراتژیکی آن در صحنه عملیاتی آینده سیستم جهانی یا نظام جدید جهانی قدرت بعد از جنگ سرد یک منطقه حیاتی می باشد و به دلیل تعارض منافع قدرت هژمون با قدرت مستقل منطقه ای با ایران و همچنین ورود قدرت های دیگر به شکل پنهان یا آشکار به صحنه رقابت با امریکا از یک بی نظمی و اشفتهگی درونی در رنج است که تا حال حاضر علی رغم ورود مستقیم امریکا به صحنه و یا استفاده از نیروهای نیابتی آن نه تنها نظم جدیدی به وجود نیامده بلکه قدرت هژمون و واحدهای سیاسی طرفدار آن نیز در حال افول می باشد.

نمودار (۲) کنترل فضای ژئوپلیتیکی در جنوب غرب آسیا توسط امریکا

مهمترین راهبردهای امریکا برای دستیابی به اهداف

طرح خاورمیانه بزرگ

طرح خاورمیانه بزرگ با دو مبنای سخت افزاری و نرم افزاری تغییرات مورد نظر امریکا را در سه سطح ۱- ملت سازی ۲- کشور سازی ۳- دولت سازی دنبال می کرد. طرح خاورمیانه بزرگ یک طرح اسرائیلی است که در سال ۱۹۹۲ شیمون پرز تحت خاورمیانه بزرگ ارائه شد. او بیان می کند ادامه درگیری با فلسطینیان و دشمنی با اعراب و بی توجهی به اسلام سیاسی که رهبری آن را ایران به عهده دارد به نفع اسرائیل و جهان غرب نمی باشد. او پیشنهاد می دهد که همه کشورها به جزء ایران با هم مذاکره نمایند، که هدف اصلی از بین بردن مقاومت فلسطینی ها، حفظ امنیت اسرائیل و سلطه بر منطقه بود. این پروژه توسط هسته سه نفره شامل دونالد رامسفلد، پل ولفوویتز و برنارد لویس تهیه و به تصویب رسید. امریکایی ها در این طرح از سیاست کاملاً ریاکارانه را درپیش گرفتند زیرا در راستای تسلط بر جهان در نظام تک قطبی در خاورمیانه و شمال آفریقا با مانعی به نام اسلام و مسلمانان روبرو است.

شرایط طرح به شکلی بوده که عده ای طرح خاورمیانه بزرگ را با طرح اسرائیل بزرگ مترادف می دانند) پیشگاه هادیان: ۱۳۸۶: ۱۳۳ (

حمله پیش دستانه

امریکایی ها برای رسیدن به اهداف خود با توجه به توانمندی نظامی اش حمله پیش دستانه را محور سیاست خارجی خود قرار داده است. به طوری که در راستای این راهبرد در بیانیه ای در سال ۱۹۷۷ اعلام نمودند قرن بیستم به ما اموخته است که شکل دهی به اوضاع قبل از آن که بحران فرا رسد حائز اهمیت است و با تهدیدها قبل از آن که وحشتناک شود باید روبرو شویم. (معاونت فرهنگی سپاه پایان عصر امریکا در خاورمیانه، ۱۳۸۶: ۲۳) سرلشگر غلامعلی رشید در تحلیل حمله امریکا به عراق و افغانستان بیان می کند آمریکایی ها پیش بینی می کردند با حمله به عراق و سرنگونی سقوط صدام یک شوک در خاورمیانه ایجاد شود. زیرا مسئله اصلی برای امریکایی ها ایران بود و حمله به آن دو کشور ترساندن ایران بود. وی بیان می کند توانایی ایران در پاسخ قاطع به دشمن و نیز راهبرد بازدارندگی فعال ایران دو عامل بازدارنده تهاجم امریکا به ایران می باشد. (کیهان، ۸۷/۳/۱۱).

تشکیل داعش

در اواخر سال ۲۰۰۶ میلادی یک گروه نظامی به نام «دولت اسلامی عراق» به رهبری فردی به نام ابو عمر بغدادی در سامرا اعلام موجودیت کرد و در کنار القاعده و جماعت توحید قرار گرفت. در آوریل سال ۲۰۱۰ میلادی ابو عمر بغدادی در حمله امریکایی ها به محل اختفای وی کشته شد و ابوبکر بغدادی به جای وی قدرت را به دست گرفت و هم او بود که چهار سال بعد داعش را پایه گذاری کرد. نام واقعی ابوبکر بغدادی، ابراهیم بن عواد بن ابراهیم بدری و متولد سال ۱۹۷۱ م در شهر سامراست. بغدادی با شروع بحران در سوریه با شعار «یاری اهل سنت در سوریه» دست به کار شد و به مدت دو سال در کنار نیروهای مخالف نظام سوری قرار گرفت. وی در آوریل سال ۲۰۱۳ م ادغام شاخه جبهه النصره با دولت اسلامی در عراق را با اسم دولت اسلامی عراق و شام (داعش) اعلام کرد در اواخر زمستان سال ۱۳۹۲ در مناطق شرقی عراق و در مرزهای مشترک با سوریه مستقر شده و عملیات نظامی خود را در استا نه های نینوا، الانبار و صلاح الدین، علیه دولت شیعی عراق آغاز کرد. در ۱۳ تیرماه رهبری گروه برای اولین بار در مسجد جامع موصل حضور یافت و درحالی که لباس و دستاری سیاه بر تن داشت، به اقامه نماز جمعه پرداخت. وی طی سخنانی با رد قرارداد سایکس - پیکو که امپراتوری عثمانی را تجزیه کرده بود، اعلام داشت مرزهای فعلی کشورهای اسلامی باید برچیده شود. وی در همین

سخنان، خود را خلیفهٔ بلاد اسلامی و امیرالمؤمنین خلیفه بغدادی نامید و مدعی شد تا تصرف بغداد و شام، موصل به طور موقت پایتخت حکومت اسلامی است بدون شک هیچ گروه تروریستی بدون داشتن حمایت های مالی و سازماندهی قوی و کمک های خارجی کشورهای همسایه و دیگر قدرتها نمی تواند به خواسته های خود برسد

بنابراین داعش برای گسترش خود نیاز به منابع مالی و تسلیحاتی و کمک های خارجی در عراق و سوریه داشت که مهمترین منابع مالی این گروه تروریستی عبارت بودند از:

۱. کمک های خارجی از طریق قدرتهای بین المللی و برخی از کشورهای حوزه ی خلیج فارس، رژیم صهیونیستی و اردن. ۲. بهره برداری از منابع نفتی در مناطق تحت سلطه ی آن در سوریه و عراق. ۳. قاچاق، چپاول و تحمیل مالیات بر ساکنان و تجار مناطق تحت نفوذ بیشترین و مهمترین منبع مالی و تسلیحاتی داعش کمکهای خارجی بود که این تفکر افراطی را سامان داد. کمکهای خارجی به دو شکل کمکهای قدرتهای فرامنطقه ای نظیر واشنگتن و لندن که زمینه های بین المللی شدن این گروه تروریستی را فراهم نمودند و قدرت های منطقه ای با آموزش و کمکهای تسلیحاتی این گروهها در خاک رژیم صهیونیستی، عربستان و ترکیه قدرتمند گردیدعلل و انگیزه های حمایت واشنگتن و لندن از داعش در واقع تنگ کردن حلقه ی امنیتی و کاستن از نقش ایران در روند نقش آفرینی در عراق پس از سقوط دولت صدام ، مخدوش نمودن چهره ی اسلام، تجمع مسلمانان افراطی در یک کانون، دامن زدن به

مؤلفه های تضادزای خاورمیانه مانند اختلاف بین شیعیان و اهل تسنن، به حاشیه رفتن موضوع فلسطین و بیداری اسلامی در خاورمیانه، پدیدآوردن بحران در سیستم ضعیف وپذیرای اشوب در خاورمیانه و مدیریت آن و رفتن به سمت تغییر چهره ی ژئوپولتیکی جنوب غرب اسیا به نفع امریکا و اسرائیل. انها برای اجرای اهداف خود یکی از مرگبارترین و فعالترین سازمانهای تروریستی را که هزاران نفر از انسانهای بیگناه در مناطق مختلف جغرافیایی قربانی حملات تروریستی خود کرده است تاسیس کردند.

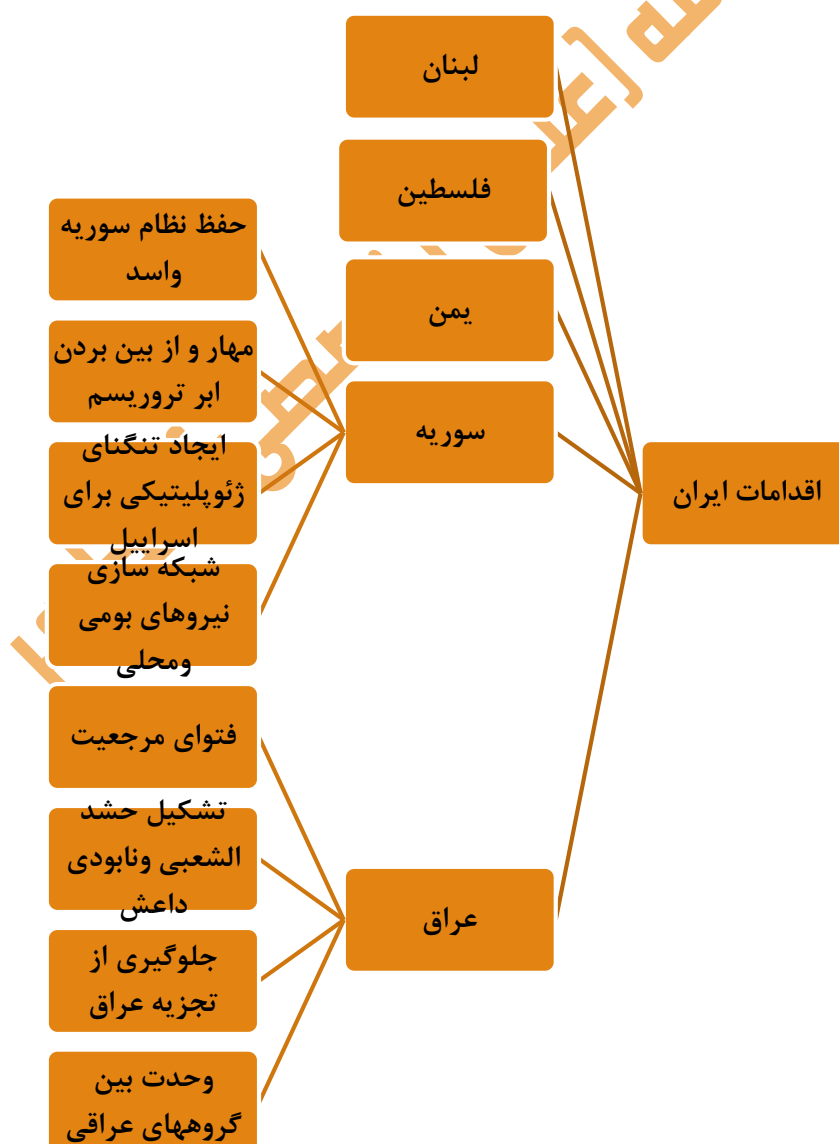
تروریسم دولتی

مقابله با تروریسم دولتی به اقداماتی تدافعی گفته می شود که برای کاهش آسیب پذیری های فردی و اجتماعی از اعمال تروریستی با استفاده از نیروهای نظامی، نیروهای محلی و مدنی انجام می شود و به عبارت بهتر در عین حالی که به اقدامات تروریستی پاسخ می دهد به علت ها و ریشه های تروریسم هم توجه دارد به عبارت دیگر، به اقدامات، تکنیک ها، تاکتیک ها و استراتژی هایی گفته می شود که دولت ها، نیروهای نظامی و امنیتی به منظور جلوگیری و پاسخ دادن به اقدامات و یا تهدیدات تروریستی انجام می دهند Nacos, 2008: 169-218

جمهوری اسلامی ایران

وقوع انقلاب اسلامی در دهه های پایانی قرن بیستم قرنیه که از ان به عصر پایان ایدئولوژی ها و پایان تاریخ تعبیر می شد مانند صاعقه بر اندیشه ها و نظریاتیه های مادی گرایانه غربی و شرقی فرود آمد و طرحی نو در افکند این انقلاب برخلاف انقلاب های مدرن دیگر از رویکرد دینی و معنوی برخوردار است و انقلاب اسلامی ایران در عرصه انقلاب ها و مقاومت در برابر استعمارگران یک الگوی جدید را در جهان مطرح نمودو ایدئولوژی و اندیشه سیاسی جدید را وارد نظام بین الملل کرد. مقام معظم رهبری می فرمایند رویارویی ایران و قدرت استکباری امریکا، جنگ توپ و تفنگ نیست اما جنگ اراده ها و عزم و سیاست ها و تدبیرها است و ایران در جبهه ای از این جنگ در مرکز فرماندهی قرار دارد که افراد ان جبهه را ملت ها تشکیل می دهند(مقام معظم رهبری ۸۶/۲/۳۱). از دلایل رویایی بین دو کشور به چالش کشیده شدن سلطه امریکا است.فیلیس بنیس عضو موسسه مطالعات سیاسی امریکا می گوید بعد از تهاجم و اشغال عراق تنها کشوری که می تواند سلطه منطقه ای امریکا را به چالش بکشد ایران است(هفته نامه صبح صادق ۸۷/۶/۱۱ : ۱۱) همچنین جرج شولتز در ۲۵ اردیبهشت ۱۳۶۵ در سخنانی بیان کرده خطر در خلیج فارس یک خطر واقعی است اگر خمینیسیم در منطقه پیشرفت کند منافع استراتژیک امریکا آسیب خواهد دیدو منافع اسرائیل ضربه خواهد خورد.(غضنفری ، ۱۳۸۱ : ۲۴۸).در آینده خاور

میانه بستری برای فعالیت بازیگران بیرونی کمتر قابل تصور است در بین بازیگران داخلی نیز از شواهد و قرائن پیداست که جابجایی صورت پذیرد و رژیم صهیونیستی و حامیانشان در ضعیف ترین وضعیت قرار بگیرند. خاویر سولانا مسئول وقت هماهنگ کننده سیاست خارجی اتحادیه اروپا بیان می کند ایران برای نخستین بار رهبری منطقه خاورمیانه را به دست می گیرد ایران ان قدر برگ برنده در دست دارد که به یک قدرت درجه اول در جهان تبدیل شود. به نظر می رسد همانطور که امریکا و متحدانش تلاش دارند تا ابرقدرتی چین را به عقب بیندازند به همان اندازه نیز در تلاشند تا ایران به یک قدرت بزرگ تبدیل نشود. بنابراین برای کاهش قدرت ایران در منطقه به هر ترفندی دست می زند و ایران نیز برای خنثی سازی اقدامات بازیگر هژمون کارهایی را در سطح منطقه به ویژه توسط سپاه قدس به فرماندهی سردار شهید حاج قاسم سلیمانی انجام دادند که قدرت هژمون با بن بست استراتژیک مواجه گردید.

نمودار(۳): اقدامات ایران در جنوب غرب آسیا جهت مقابله با محور غربی - عربی

اقدامات بازدارنده در نقاط حساس قلمرو ساز

عراق

باسقوط دولت عراق توسط امریکا و اشغال این کشور توسط قدرت هژمون نه تنها حلقه محاصره امنیتی ایران تکمیل نشد بلکه با قدرت گرفتن شیعیان که حدود ۶۰ درصد جمعیت عراق را در اختیار دارند و حضور پایگاه تاریخی روحانیت و مرجعیت شیعه در نجف باعث روی کار آمدن دولت شیعی در عراق گردید حلقه اتصال مقاومت از ایران به سوریه لبنان و فلسطین تکمیل گردید. ترس امریکایی ها از قدرت گرفتن ایران در عراق به قدری است که زلمای خلیل زاد کشورهای عربی را به دلیل وا نهادن عراق زمینه ساز گسترش نفوذ همه جانبه ایران در عراق شده اند سرزنش می کند. مهم ترین اقدامات ایران به ویژه سردار سلیمانی به عنوان فرمانده سپاه قدس در راستای خنثی نمودن توطئه های دشمنان ملت های عراق و ایران انجام دادند که به برخی از آنها اشاره می شود.

فتوای مرجعیت

نقش سردار سلیمانی در صدور فتوای جهاد آیت الله سیستانی بر علیه داعش و تشکیل حشدالشعبی غیر قابل انکار است . گفتگوی دو ساعته سردار سلیمانی با آیت الله سیستانی و تبیین خطر داعش و عواقب وخیم عدم صدور این فتوا را برای ایشان بیان نموده است. آیت الله سیستانی در ژوئن سال ۲۰۱۴ دست به یک اقدام چشم گیر و قاطع در حالی که داعش به دروازه های بغداد رسیده بود فتوای جهاد صادر کرد و همه عراقی هایی را که قادر به جنگ با تروریست ها بودند، ملزم به پیوستن به نیروهای امنیتی عراق و دفاع از میهن خود نمود. این اتفاق تقریباً یک قرن پس از فتوای آیت الله شیرازی در سال ۱۹۲۰ علیه نیروهای انگلیسی بود که به عراق حمله کرده بودند. www.mashregnews.ir

تشکیل حشد الشعبی و مقابله با داعش

مسئولیت سردار سلیمانی در آموزش نیروهای عراقی (حشد الشعبی) به عنوان یک ارتش عقیدتی بسیار سنگین و سخت بود. سردار سلیمانی در این مسیر از تجربیات نیروهای حزب الله نیز استفاده کرد با تشکیل حشد الشعبی که متشکل از ۴۲ تیپ است. برخی از گروه های سازمان دهی شده و مسلح عضو حشدالشعبی عبارتند از سازمان بدر، عصائب اهل الحق، کتائب حزب الله، قوات الشهید الصدر، حرکه النجباء، سرایا السلام، سرایا الجهاد، لواء علی الاکبر، سرایا العتبات، کتائب سیدالشهداء، کتائب التیار الرسالی، سرایا الخراسانی، سرایا عاشوراء، قوات وعدالله، فرقه العباس القتالیه. بسیج مردمی عراق تا پایان

سال ۲۰۱۵ بیش از ۴ هزار شهید و ۸ هزار زخمی داشته است. الحشد الشعبی تا پایان سال ۲۰۱۵ س از حدود ۵۵۰ روز از تأسیس خود، ۱۹ شهر عراق را آزاد و امنیت ۵۲ راه مواصلاتی میان شهرها را برقرار کرده است. مساحت مناطق آزاد شده ۱۷۵۰۰ کیلومتر مربع (یک سوم مناطق تحت اشغال داعش است)

www.tasnimnews.com

جلوگیری از تجزیه عراق (استقلال کردستان)

مسئله جدایی طلبی کردها همواره یکی از گسله‌های بزرگ در سطح منطقه غرب آسیا بوده که امکان فعال شدن آن وجود داشته و دارد. پس از ظهور داعش، خلاء قدرت در عراق به حدی عمیق شد که اقلیم کردستان، فضا را برای طرح رفراندوم جدایی مناسب ارزیابی کرد. با این حال بارزانی گام به گام در مسیر تجزیه طلبی پیش رفت و بر برگزاری رفراندوم در ۲۵ سپتامبر ۲۰۱۷ اصرار ورزید و آن را برگزار کرد (۲۰۱۷، رادو^{۳۶}) همه پرسى تجزیه طلبانه نهایتاً در اثر ورود بازیگران عراقی و منطقه ای و در سایه سکوت بازیگران فرامنطقه ای، ناکام ماند. این ناکامی ضربه ای بزرگ به نگرشهای جدایی طلبانه در اقلیم کردستان وارد آورد و حداقل در میان مدت تأثیری شگرف، در ترسیم آینده نقشه سیاسی و جغرافیایی عراق ایفا نمود. بارزانی اصرار بر جدایی از دولت مرکزی عراق و استقلال و حق تعیین سرنوشت را بزرگترین هدف خود بیان نمود (۲۰۱۱: ۲۲، بارکی^{۳۷}) ایجاد کشور کردستان از هر لحاظ به سود استراتژیهای منطقه ای اسرائیل خواهد بود همانگونه که نیروهای اسرائیلی با کمک کردهای عراق، فعالیتهای جاسوسی وسیعی داخل خاک ایران انجام داده اند پس از اعلام قطعی زمان برگزاری رفراندوم جدایی، اسرائیل تنها بازیگری بود که علناً تا سطح نخست وزیر از جدایی اقلیم کردستان پشتیبانی سیاسی و احتمالاً مادی میکرد. یکی از افرادی که بزرگترین نقش را در خنثی نمودن توطئه اسرائیلی کردی (بارزانی) نمود شهید سلیمانی بود سردار شهید قاسم سلیمانی چند روز پس از برگزاری رفراندوم برای ادای احترام بر سر مزار جلال طالبانی حاضر و از آنجا با برخی از طیف های کردی مذاکراتی برای جدا کردن صفوف آنها از بارزانی انجام داد. اتحادیه میهنی هرچند برخی عناصر جدایی طلب همچون کوسرت رسول را در خود جای داده ولی در مجموع دیدگاه مثبتی نسبت به برگزاری رفراندوم جدایی نداشت و حتی این مسئله در خانواده جلال طالبانی مشهود بود. نتیجه مذاکرات قاسم سلیمانی با بزرگان کردی هنگامی مشخص شد که با آغاز پیشروی نیروهای نظامی عراقی تحت پوشش حشدالشعبی، نیروهای پیشمرگه مستقر در کرکوک که عمدتاً از حزب اتحادیه میهنی بودند،

مواضع خود را بدون درگیری خالی کردند، امری که مسعود بارزانی در اولین سخنرانی پس از ناکامی همه پرسی آن را خیانت خواند. این شکست برای بارزانی با از دست دادن کرکوک و ترک مواضع توسط سایر نیروهای پیشمرگه بدون مقاومت که به جز در چند منطقه همچون طوزخورماتو، نیروهای عراقی توانستند بدون درگیری وارد مواضعی شوند که سال ۲۰۱۴، داعش از آنها گرفته بود. در نتیجه این پیشرویها، ارتباط مناطق تحت کنترل پیشمرگه ها به کردستان سوریه قطع شد و جاه طلبیهای بارزانی برای ایجاد کشوری مستقل در کردستان عراق خاتمه یافت.

ایجاد وحدت میان گروه‌های عراقی

کاملاً آشکار است که نقش سردار سلیمانی قبل و بعد از پایان کار داعش در عراق ارائه رهنمودهای لازم به بازیگران سیاسی در این کشور و نزدیک کردن دیدگاه‌های میان تمام جریان‌های شیعه، سنی یا کردی در عراق بود. به طوری که شهید سلیمانی در میان همه عراقی ها محبوبیت داشت و نظرات او از طرف تمام این جریان‌ها مورد پذیرش قرار می‌گرفت. زیرا به او اعتماد داشتند؛ این اعتماد از طریق میانجی‌گری های بی‌طرفانه در عراق به دست آمده بود. این نقش شهید سلیمانی در تقویت اتحاد میان شیعیان عراق پررنگ‌تر بود. به طوری که او مانند پدری عمل می‌کرد که تمام فرزندان خود را زیر یک پرچم جمع کند.

سوریه

سردار سلیمانی از ابتدای شروع بحران در سوریه با توجه به نقش محوری که در مدیریت این پرونده بر عهده داشتند، با انجام اقدامات متعدد زمینه را برای تحقق راهبرد جمهوری اسلامی ایران یعنی حفظ و بقای نظام سوریه و مقابله با تکفیری ها و حامیان منطقه ای و فرمانطقه ای با حمایت و پشتیبانی از ارتش سوریه فراهم ساختند و از خود میراث گرانبهائی در این کشور به جای گذاشتند که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

۱- عینیت بخشی به راهبرد حفظ و بقای نظام سوریه و شخص بشار اسد به عنوان رئیس جمهور این کشور

۲- شکل گیری ائتلاف و شراکت راهبردی میان ایران و روسیه در عرصه نظامی - امنیتی

۳- شبکه سازی نیروهای محلی و بومی (زینیون، فاطمیون، حیدریون، دفاع وطنی)

۴- مهار ابر تروریسم که تاکنون جهان نمونه آن را به خود ندیده بود

۵- تشدید تنگنای امنیتی و ژئوپلیتیک برای رژیم اسرائیل

۶- بازگشایی گذرگاه راهبردی و استراتژیک بوکمال - قائم

لبنان

لبنان کانال حضور انقلاب اسلامی در کل جهان عرب است و مهم ترین کانال برای اثر گذاری بر فلسطین نیز می باشد و از این نظر جزء نقاط حساس و قلمرو ساز برای جمهوری اسلامی ایران و حتی امریکا به شماره می رود. این سرپل از زمان پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون فعال و پویا بوده و با شکست اسرائیل از حزب الله، نقش کلیدی مقاومت اسلامی به عنوان بازوی انقلاب اسلامی پر رنگ تر شده است. تشکیل حزب الله، آموزش و تجهیز و تقویت آن برای مقابله با اسرائیل به ویژه بعد از پایان جنگ تحمیلی از مهمترین نقش های فرماندهی و آینده نگری شهید سلیمانی به حساب می آید که جنگ ۳۳ روزه نمونه بارزان است.

یمن

شهید سلیمانی از دل جنگ یمن یک حزب الله جدید بوجود آورده که نه تنها میزان رزمندگان با حزب الله لبنان نیز قابل قیاس نیست بلکه بسیاری از ارتش های بزرگ عربی را نیز پشت سر گذاشته اند. حالا این حزب الله متولد شده نیاز به تجهیزاتی داشت که بتواند در مقابل حملات متجاوزین بیگانه به رهبری عربستان مقاومت کرده و بازدارندگی ایجاد کند بنابراین ایران به کمک بازوی اجرایی اش یعنی نیروی قدس سپاه پاسداران به فرماندهی شهید سلیمانی علی رغم این که در اوج جنگ های نیابتی و تحریم های سنگین اقتصادی بود توانست تجربه فناوری در حوزه دفاعی را به گروه انصارالله و ارتش یمن منتقل کرده و در حال جاضر این کشور عربی دارای قدرت ساخت موشک، پهباد و سلاح است. به طوری که انصارالله را به این سطح راهبردی رساند، و این نشان می دهد توانمندی و مدیریت فوق العادی در سپاه قدس وجود دارد که تغییرات ژئوپولتیکی و ایجاد روندهای جدید سیاسی و نظامی در منطقه را دچار تغییرات مهمی نموده است.

فلسطین

دبیر کل جهاد اسلامی فلسطین می افزاید: سردار شهید قاسم سلیمانی شخصاً تمام پرونده ها و انتقال سلاح را برعهده داشت، بر عملیات پیچیده ای نظارت و به برخی کشورها سفر می کرد تا امکان انتقال سلاح به غزه را پیگیری کند. انتقال موشک های مدرن بخشی از کار مقاومت در غزه بود و آن ها با حضور سردار سلیمانی توانسته بودند از لحاظ کیفی تغییرات عمده ای در موشک ها به وجود آورند و توانستند چند کارخانه تولید موشک در غزه تأسیس کنند. همچنین سردار سلیمانی انقلاب فلسطین را از گروه های نظامی مخفی به ارتشی قوی و دارای سلاح تبدیل کرد. طرح های مقابله با رژیم صهیونیستی و

تجهیز نیروهای مقاومت فلسطینی را به خوبی پیاده کردند. هم‌چنین سردار شهید سلیمانی و شهید عماد مغنیه، فرمانده فقید نظامی حزب‌الله لبنان مبتکر ایجاد تونل ۳۶۰ کیلومتری در نوار غزه برای ارتباط با خارج این منطقه بودند و حتی به گفته سامی ابوزهری، یکی از مقامات حماس سردار سلیمانی بارها به غزه سفر کرده بود

پایان عصر خاورمیانه ای امریکا

بر اساس وعده الهی قدرت های سلطه گر رو به زوال هستند و نشانه های افول قدرت امریکا کاملاً آشکار شده و با به شهادت رساندن سردار شهید سلیمانی و ابو مهدی المهندس انشاءالله این روند با شتاب بیشتر در خاورمیانه همراه شود و آنها مجبور به عقب نشینی از کل منطقه گردند به تعبیر ریچارد هاوس خاورمیانه جدید شاهد پایان عصر امریکایی در این منطقه است. (اداره سیاسی سپاه پایان عصر امریکا در خاور میانه، ۱۳۸۶: ۵۱). امریکایی ها مجبورند برای برون رفت از این وضعیت سیاست های خودشان را در خاورمیانه و در قبال ایران و گروه های مقاومت اسلامی تغییر دهد. فوکویاما که زمانی مهم ترین صادرات امریکا به جهان را ایده فکری می دانست بر این باور است که الگوی امریکایی به عنوان یک متهم به محاکمه فرا خوانده شده است.

جمع بندی

منطقه جنوب غرب اسیا به دلایل مختلف در طول تاریخ دارای اهمیت بوده و با گذر زمان همواره بر اهمیت آن افزوده شده است. بعد از فرو پاشی شوروی امریکا تلاش گسترده ای را برای سلطه همه جانبه بر جهان آغاز نمود. بعد از یازده سپتامبر بهانه لازم برای لشگر کشی به جنوب غرب اسیا برای این کشور فراهم گردید در این بین تنها مانع برای زیاده خواهی های امریکا جمهوری اسلامی ایران است که راه جداگانه ای از ابر قدرت ها و مکاتب مادی برگزیده و راهی را فرا روی ملت ها قرار داده که با استقبال گسترده ملت های منطقه مواجه شده است. و آنها با الهام گیری از انقلاب اسلامی در تلاشند تا دست نظام سلطه را از منطقه کوتاه نمایند. به طوری که با اقدامات سردار شهید سلیمانی به عنوان فرمانده نیروی قدس شکست های سنگینی را در عراق، سوریه و لبنان و یمن بر امریکایی ها تحمیل نمودند.

منابع

- ۱- پیشگاه هادیان، حمید ، ۱۳۸۶ سیاست دفاعی و امنیتی ایالات متحده امریکا پس از ۱۱ سپتامبر انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی تهران ۱۳۸۶.
 - ۲- غضنفری کامران ، ۱۳۸۱ ، امریکا و براندازی جمهوری اسلامی ایران معاونت سیاسی نمایندگی ولی فقیه در نیروی زمینی سپاه.
 - ۳- معاونت فرهنگی سپاه پایان عصر امریکا در خاورمیانه تهران ۱۳۸۶.
 - ۴- هفته نامه صبح صادق ۸۷/۶/۱۱ : ۱۱
 - 5-Brzezinski ,zbigiew(1997)grand chessboard,American primacy and its geostrategic imperlive new York basic books.
 - 6-Rudaw (2017), “Kurdistan Region to Hold Referendum on sept 25(13/6/2017),
 - 7-Barkey, Henri; Marr, Phebe; Lasensky, Scott (2011) Iraq Its Neighbors, And The United States Competition, Crisis, and the Reordering of Power, United States institute of peace.
 - 8-Kissinger, A. Henry(1979): The White House Years, Boston: Little, Brown and Company
- www.mashregnews.ir
<http://www.jahannews.com/news/740729>
www.tasnimnews.com <https://www.yjc.ir/fa/news/7361401>